

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**До 190-річчя
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

ДНІ НАУКИ – 2024

**Електронний збірник матеріалів
XIV Міжнародної наукової конференції
студентів, аспірантів і молодих вчених**

27 травня 2024 року

УДК 94(477+100):001(082)
Д54

*Рекомендовано до друку
вченою радою історичного факультету
(протокол № 1 від 05 вересня 2024 року)*

Редакційна рада: Т. Ю. Пшеничний, д-р іст. наук, асист.; А. О. Руккас, канд. іст. наук, доц.

Редакційна колегія: В. Є. Зацепіло, голова Ради молодих вчених (РМВ) історичного факультету; А. В. Столяров, заступник голови РМВ історичного факультету; С. Л. Гуменний, заступник голови РМВ історичного факультету; А. А. Руднічук, членкиня РМВ історичного факультету; І. К. Левченко, член РМВ історичного факультету; В. А. Кухта, членкиня РМВ історичного факультету; О. А. Котляр, членкиня РМВ історичного факультету; О. О. Коломієць, членкиня РМВ історичного факультету; А. С. Гмиря, голова наукового відділу НТС історичного факультету

Адреса редакційної колегії: ауд. 349, вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033

Д54 Дні науки – 2024 : електрон. зб. матер. XIV Міжнар. наук. конф. студ., асп. та молод. вчен. (27 трав. 2024 р.). – Київ : ВПЦ: "Київський університет", 2024. – 380 с.

ISBN 978-966-933-294-3

До збірника увійшли матеріали XIV міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених "Дні науки – 2024", що відбулась 27 травня 2024 року в змішаному форматі.

УДК 94(477+100):001(082)

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2024

© Історичний факультет, 2024

© Рада молодих вчених історичного факультету, 2024

ISBN 978-966-933-294-3

© ВПЦ "Київський університет", 2024

3. Філософський енциклопедичний словник / ред. В.І. Шинкарук. Київ : Ін-т філософії ім. Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002. 742 с.

4. Harari Y. Sapiens: A Brief History of Humankind. CITIC Press Corporation, 2020. 245 p.

5. Shanidar et ses fleurs? Reflections on the palynology of the Neanderthal 'Flower Burial' hypothesis / C.O. Hunt et al. *Journal of Archaeological Science*. 2023. P. 105822. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jas.2023.105822> (дата звернення: 20.05.2024).

Тетяна ТРОФІМУК-КИРИЛОВА

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Роль громадських та волонтерських організацій у збереженні об'єктів культурної спадщини України в умовах російсько-української війни

Культурна спадщина – це не лише сукупність успадкованих сучасниками культурних цінностей від попередніх поколінь, а й важливий елемент ідентичності кожного народу. Культурна спадщина України, яка є своєрідним відображенням унікального українського культурного коду та самобутності всієї нації, має величезне значення для формування національної самосвідомості та мобілізації суспільства у захисті держави. Її збереження – надважливе завдання.

Від початку повномасштабної війни для росії об'єкти культурної спадщини стали окремими цілями, адже їх фізичне руйнування, це фактично знищення історичної пам'яті українського народу та можливостей для її відновлення, дослідження і збереження. За оцінкою НАТО росія вже тривалий час у контексті побудови стратегії національної безпеки маніпулює українською культурною спадщиною з метою "встановлення культурної гегемонії". Так, вагому частину в інформаційній війні, яку веде країна-агресор з Україною є інтенсивна кампанія, яка "зводиться до претен-

зій щодо територій та легітимізації масових звірств і руйнувань, які ми бачимо в Україні" [4].

У перші дні активних бойових дій стало зрозумілим, що протоколів щодо захисту пам'яток в умовах війни та відпрацьованих алгоритмів дій немає. На жаль, не були готовими до активних дій органи, відповідальні за державне управління у сфері охорони культурної спадщини. У таких умовах саме небайдужі українці: працівники музейних закладів, заповідників, бібліотек та інших закладів культури, волонтери, представники громадських організацій у перші тижні об'єднали зусилля з метою захисту пам'яток від можливих руйнацій через військові дії.

Саме громадські і волонтерські ініціативи стали провідними у сфері збереження культурної спадщини. Вони були спрямовані, в першу чергу, на евакуацію рухомих пам'яток і облаштування захисних конструкцій для нерухомих. У багатьох населених пунктах небайдужі жителі, не зважаючи на ризики для життя, очолили рух із порятунку культурних цінностей, гуртуючи навколо себе однодумців. Так, 1 березня 2022 р. розпочав свою діяльність "Центр порятунку культурної спадщини України", створений громадськістю м. Львова. Його основною метою стала розробка механізмів для надання консультаційної та волонтерської підтримки культурним інституціям щодо збереження колекцій, музейних експонатів і загалом об'єктів культурної спадщини [1].

З березня 2022 р. у м. Київ окремими музейними активістами було створено неурядову організацію – "Штаб порятунку культурної спадщини України / Heritage Emergency Response Initiative". Основними напрямками діяльності штабу, який функціонує вже понад два роки, є: евакуація колекцій, консультування працівників культури, документування руйнувань і злочинів російської армії проти української ідентичності, організація форумів і тренінгів, музеєфікація війни, координація дій між органами влади, музеями, культурними інституціями, недержавним сектором та міжнародними ор-

ганізаціями з метою порятунку культурної спадщини та її відновлення [3].

Також 3 березня 2022 р. розпочала своє функціонування ініціатива під назвою "Музейний кризовий центр", який допомагає регіональним музеям у вигляді: фінансової допомоги; інформаційної та координаційної підтримки музейних установ; представлення українських музеїв на міжнародній арені; висвітлення актуальної інформації щодо стану музейної сфери у міжнародних та українських медіа; фіксації та документування руйнувань культурних об'єктів Росією та висвітлення щоденного життя музейників під обстрілами (проект "Поранена культура"). Центр працює і до сьогодні, за підтримки та адміністрування різних громадських інституцій, зокрема таких як "Інша освіта", "Новий музей", "Центр візуальної культури" та ін. 4 жовтня 2022 р. для збору коштів за кордоном, ініціатори центру зареєстрували благодійну організацію "Фонд культурної спадщини України" [2].

На початку повномасштабної російсько-української війни волонтери з усього світу намагалися надати різноманітну допомогу нашій країні, у тому числі й у сфері збереження культурних цінностей. Так було створено ініціативу Save Ukrainian Cultural Heritage Online (SUCHO) до якої вже долучилося понад 1500 міжнародних волонтерів. Вони оцифрують українські пам'ятки, працюючи в онлайн форматі. Щоб запобігти відключенню і втрати даних SUCHO вже заархівував понад 5000 вебсайтів і 50 ТБ даних українських закладів культури – від національних архівів до локальних музеїв. Також волонтери цієї організації збирають кошти для купівлі обладнання для проведення оцифрування в самій Україні, зокрема вже передано понад 70 комплектів для установ України [5].

Вищеназвані громадські та волонтерські ініціативи – це окремі із численних прикладів самовідданої роботи небайдужих людей з порятунку української культурної спадщини в

умовах війни. Досвід їхньої діяльності продемонстрував, що саме такі організації можуть швидко реагувати на військові загрози, організовувати евакуацію, забезпечувати безпеку, збереження та оцифрування об'єктів культурної спадщини.

Список використаних джерел

1. Громадська ініціатива "Центр порятунку культурної спадщини". URL: <https://uccs.org.ua/arkhiv-novyn/hromadska-initsiatyva-tsentri-poriatunku-kulturnoi-spadshchynu/> (дата звернення: 20.05.2024).
2. Музейний кризовий центр. URL: <https://www.mccukraine.com/uk/about> (дата звернення: 20.05.2024).
3. Штаб порятунку спадщини / Heritage Emergency Response Initiative. URL: <https://www.facebook.com/HERI.Ukraine> (дата звернення: 20.05.2024).
4. NATO and cultural property: a hybrid threat perspective (2022). URL: <https://ndupress.ndu.edu/Media/News/News-Article-View/Article/3512012/nato-and-cultural-property-a-hybrid-threat-perspective/> (дата звернення: 20.05.2024).
5. SUCHO. URL: <https://www.sucho.org/about> (дата звернення: 20.05.2024).